

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi

Azərbaycanda süni intellektin inkişafı son illərdə ölkənin rəqəmsal transformasiya strategiyasının əsas istiqamətlərindən birinə çevrilib və bu sahədə həm dövlət, həm də özəl sektor tərəfindən genişmiqyaslı addımlar atılır. Dünyada texnologiyaların sürətlə dəyişdiyi bir vaxtda süni intellekt ölkələrin rəqəbat qabiliyyətinin formalaşmasında həlledici rol oynayır və Azərbaycan da bu global prosedən kənarda qalmamağı hədəfləyir.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın genişlənməsi, data analitikasına tələbatın artması, eləcə də sənaye, kənd təsərrüfatı, enerji və xidmət sektorlarında avtomatlaşdırma ehtiyacı süni intellektin tətbiqi üçün əlverişli şərait yaradır. Bu, həm də informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsinin yeni mühüm şərtlərindən biridir.

Azərbaycanda Süni İntellekt Akademiyaşının yaradılması nəzərdə tutulur...

Inkişaf prosesinin əsas aparıcı qüvvələrindən biri dövlət siyasətidir. Azərbaycan 2021-ci ildən başlayaraq rəqəmsal iqtisadiyyatın və innovativ texnologiyaların geniş tətbiqini nəzərdə tutan milli strategiyalar qəbul edib. Xüsusilə, "Rəqəmsal Azərbaycan" hədəfləri çərçivəsində süni intellekt alqoritmlərinin dövlət xidmətlərində tətbiqi üçün mühüm layihələr həyata keçirilir. Elektron hökumət portalının təkmilləşdirilməsi, xidmətlərin avtomatlaşdırılması və məlumatların böyük həcmdə emal olunması bu texnologiyaların tətbiqini zəruri edir. Vergi sisteminə risklərin analizi, gömrük prosedurlarında avtomatik qərar qəbul etmə və nəqliyyat axınının monitorinqi kimi istiqamətlər artıq süni intellekt modullarının tətbiqi ilə modernləşdirilir. Bu fonda beynəlxalq əməkdaşlıq da xüsusi diqqət mərkəzində yer alır. Heydər Əliyev Mərkəzində baş tutan "İslam dünyasında süni intellekt indeksinin təqdimatı" beynəlxalq konfrans bunun əyani təzahürlərindən biridir.

Heydər Əliyev Fondunun, Elm və Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı və ICESCO-nun tə-

rəfdaşlığı ilə keçirilən konfransın məqsədi İslam dünyasında süni intellekt üzrə əməkdaşlığı gücləndirmək, həmçinin süni intellektin etik, sosial və iqtisadi təsirlərini müzakirə etməkdir. Qeyd edək ki, süni intellektin inkişaf trendlərinin elmi əsaslarla ölçülməsi üçün hazırlanmış "İslam dünyasında süni intellekt indeksi" sənədi də məhz ilk dəfə Bakı konfransında təqdim olunub.

Konfransın açılışında çıxış edən Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyeva bildirib ki, süni intellekt artıq gündəlik həyatın mühüm bir hissəsinə çevrilib. Onun sözlərinə görə, bu sahə böyük imkanlar yaratmaqla yanaşı, yeni suallar və məsuliyyətlər də ortaya çıxarır. Cəmiyyətin süni intellektin təsirini düzgün qiymətləndirməsinin, gənclərin risklərdən qorunaraq bu texnologiyanın imkanlarına yönləndirilməsinin vacibliyi xüsusi qeyd olunub. Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan bu istiqamətdə ardıcıl addımlar atır. 2025-2028-ci illər üçün Milli Süni İntellekt Strategiyası çərçivəsində milli süni intellekt ekosisteminin qurulması, dövlət xidmətləri üçün Azərbaycan dilində süni intellekt modelinin hazırlanması, dövlət qurumları üçün standartların müəyyənləşdirilməsi və Süni İntellekt Akademiyasının yaradılması nəzərdə tutulur. Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, həmçinin vurğulayıb ki, süni intellekt ətraf mühitin qorunmasında da mühüm rol oynaya bilər. Nadir heyvan növlərinin izlənməsi, iqlim dəyişikliklərinə nəzarət, meşələrin mühafizəsi, su ehtiyatlarının qorunması və dayanıqlı kənd təsərrüfatının inkişafı

Azərbaycanda Süni İntellekt Akademiyaşının... Sosial-iqtisadi tərəqqinin yeni mənbəyi...

bu imkanlar sırasındadır. Onu da qeyd edək ki, global texnologiya şirkətləri ilə əməkdaşlıq çərçivəsində gənclərə təlimlərin keçirilməsi, onlayn kursların təşviqi və proqramlaşdırma bacarıqlarının artırılması üçün geniş imkanlar yaradılır. Bu təşəbbüslər yalnız kadr hazırlığını gücləndirmir, həm də ölkədə startap ekosisteminin formalaşmasına təkan verir. Süni intellekt sahəsində çalışan yerli startapların sayı son illərdə artmaqdadır və onların bir çoxu beynəlxalq yarışmalarda iştirak edərək uğurlu nəticələr göstərir.

Ölkəmizdə süni intellekt ekosisteminin daha da güclənəcəyi gözlənilir

Özəl sektorda süni intellektin tətbiqi ölkəmizdə hazırda xüsusilə bankçılıq, sığorta, telekommunikasiya və pərakəndə satış sahələrində nəzərə çarpır. Banklar kredit risklərinin qiymətləndirilməsi, fırıldaqçılıq hallarının aşkar edilməsi və müştəri davranışlarının analizi üçün süni intellekt alqoritmlərindən istifadə edirlər. Sığorta şirkətləri zərərlərin qiymətləndirilməsini qısaldan sistemlər tətbiq edir, telekommunikasiya şirkətləri isə şəbəkələrin yüklənmə səviyyəsini proqnozlaşdırmaq üçün maşın öyrənməsi modellərindən yararlanır. Pərakəndə satış sektorunda isə müştəri seçimlərinə uyğun təkliflər hazırlayan tövsiyə sistemləri artıq geniş yayılıb. Bu texnologiyalar şirkətlərin həm xərclərini optimallaşdırmasına, həm də xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsinə şərait yaradır.

Sənaye müəssisələrində süni intellekt əsasən istehsal proseslərinin optimallaşdırılması, keyfiyyətə nəzarət və enerji sərfiyyatının azalması üçün tətbiq olunur. Neft və qaz sektorunda avadanlıqların proqnozlaşdırıcı texniki xidməti, təhlükəli sahələrin real vaxtda monitorinqi və hasilat proseslərinin avtomatlaşdırılması kimi istiqamətlərdə böyük həcmdə məlumatlar süni intellekt modelləri tərəfindən təhlil edilir.

Energetika sahəsində isə ağıllı şəbəkələrin qurulması, elektrik istehlakının idarə edilməsi və enerji səmərəliliyi ilə bağlı qərarların daha dəqiq verilməsi üçün alqoritmlərdən geniş şəkildə istifadə edilir. Bu proseslər yalnız iqtisadi faydalar yaratmır, həm də təhlükəsizliyin artırılmasına və resursların daha səmərəli idarə olunmasına töhfə verir. Kənd

təsərrüfatı da süni intellektin sürətlə yayıldığı sahələrdən biridir. Ağıllı suvarma sistemləri, bitki xəstəliklərinin avtomatik aşkarlanması, torpaq göstəricilərinin analizi və dron texnologiyaları Azərbaycan fermerlərinə daha məhsuldar və müasir yanaşmalar təqdim edir.

Bu tədbirlər həm məhsuldarlığı artırır, həm də resurs itkilərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. Azərbaycanın aqrar sektorda rəqəmsallaşma üzrə hədəfləri süni intellektin geniş istifadəsinin vacibliyini bir daha göstərir. Azərbaycan üçün süni intellektin inkişafı yalnız texnoloji yenilik deyil, həm də ümumi sosial-iqtisadi inkişafın mühüm elementidir. Bu sahənin genişlənməsi ölkənin beynəlxalq rəqəbat qabiliyyətini

artırır, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində innovativ həllərin tətbiqinə imkan yaradır və yeni iş yerlərinin formalaşmasına səbəb olur. Mövcud potensial, dövlət dəstəyi, özəl sektorun fəallığı və gənclərin marağı nəzərə alındıqda, yaxın illərdə Azərbaycanda süni intellekt ekosisteminin daha da güclənəcəyi gözlənilir. Texnologiyaların gətirdiyi imkanlardan səmərəli istifadə etmək, həmçinin qarşıya çıxan çətinlikləri vaxtında aradan qaldırmaq Azərbaycanı regionun qabaqcıl rəqəmsal mərkəzlərindən birinə çevirə bilər.

Tahir TAĞIYEV
**Yazı Azərbaycan
Respublikasının Medianın
İnkişafı Agentliyinin maliyyə
dəstəyilə çap olunur.**